

การขัดเกลาทางสังคมในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

The Socialization of Non-curricular reading, Learning Group, Secondary Education Following Middle Basic Course Education, B.E.2551

พิชิต แก้วสุริวงศ์¹, ชุษกัดี ศุกรันนท์², วีนา วีสเปญ³

Pichit Keawsuriwong¹, Chusak Sukaranandana², Weena Weesapen³

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการขัดเกลาทางสังคมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การขัดเกลาทางสังคมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา มีลักษณะในการขัดเกลาอยู่ 6 กลุ่ม คือ 1) ครอบครัว 2) เพื่อน 3) โรงเรียน 4) อาชีพ 5) ศาสนา 6) สื่อมวลชนในจำนวนหนังสืออ่านนอกเวลา 12 เรื่อง กลุ่มตัวแทนที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมเป็นส่วนใหญ่ คือ ครอบครัว เพราะครอบครัวคือองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้กับมนุษย์ เป็นผู้เลี้ยงดูบุคคลตั้งแต่เป็นทารก ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกในครอบครัวปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ความสุขของกะทิเด็กชายมະลิวัลย์ บ้านเล็กในป่าใหญ่ อัลเฟรด โนเบล เส้นเลือดสีขาว และเพนนิยาแอดเวอร์สัน ลำดับต่อมาคือ โรงเรียน ยังเป็นสถานที่ที่ขัดเกลาโดยตรงผ่านการอบรมสั่งสอน ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่องเด็กแนวฯ ลำดับต่อมาคือศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนที่เป็นแก่นในการน้อมนำมานปฏิบัติ คือเรื่อง ศีล สมาริ และปัญญา ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ขวัญสองชีวะ และเรื่องเรืองแสงอรุณ ลำดับต่อมาคือเพื่อน เป็นการขัดเกลาทางอ้อม ด้วยวิธีการสังเกต จดจำสู่การปรับตัวเข้าหากลุ่ม มีแนวทางที่ส่งเสริมการให้กำลังใจ สอนให้สู้กับอุปสรรค ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ขวดคน อยู่หนึ่ด ลำดับต่อมาคือสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่ให้การขัดเกลาทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นแหล่งให้สาระและข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต การตัดสินใจและการคาดหวังในชีวิต ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง ชาังกับค คน ขนมแม่เอียอาชีพซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทน้อยมากด้วยวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์และบทบาท

¹ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Faculty of Humanities and Sociences, Mahasarakham University

หน้าที่ในสังคม ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง เส้นเลือดสีขาวและเรื่องเด็กแนว ส่วนกล่าวไว้ในการขัดเกลาทางสังคมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่โดยส่วนมากใช้การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม การนำเสนอผ่านการกระทำและทุรศนะของตัวละคร การนำเสนอผ่านศิลปะการใช้ภาษา การนำเสนอผ่านแก่นเรื่อง การนำเสนอผ่านการบอกเล่าของผู้แต่งโดยตรง ตามลำดับ

คำสำคัญ : การขัดเกลาทางสังคม, วรรณกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา

Abstract

The procedure of socialization at present in the outside reading revealed that There are 6 groups of the socialization agents : 1) Family 2) Friends 3) School 4) Occupations 5) Religion 6) Mass media with the quantity of 12 outside reading groups. The imperative structures of socialization agents group is the first organization that has responsibilities for socialization since their infancy to communicate of cultural learning and values within the family that present in non-curricular reading at Kwam-sook-khong-kha-thi , Dek-chai-ma-li-wan, Ban-lek-nai-pha-yai, Alfred Nobel, Sen-luad-Si-kwan and Thep-ni-yai Aderson, Next School which are the places for non-curricular reading that directs socialization through lecture, that presents itself in the outside reading from Dek-naew. The religion from the doctrines that is the main point to commandments focusing on concentration and the previous regulations that present in the outside reading is Kwan-song and Rueng-Seang-A-Run. Friends are the indirect socialization from observation, memorization for the groups. The approaches for the encouraging for learning impairment. This will be presented using outside reading were Kuluad-Khon-Yoa-Non-Dai. Next, the mass media have direct socialization and indirect socialization it's source material and the information for the benefit of living. The decision and the expectancy of life that presents itself outside reading is from Cho-Chang-Kuo-Knor-KhonKa-mon-meau-Auy. The concern has less to do with the experience of communicate and the social responsibility and has to deal with the integration of these areas relating to Sean-luad-Si-Kwaw and Dek-naew.

The socialization strategies were direct and indirect but the significant use was indirect socialization.

Keywords : socialization, extra literature

บทนำ

วรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจากเงา สะท้อนสังคม โดยถูกบันทึกด้วยภาษาทึ่งดงม ในทางวรรณศิลป์ อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ถูกสั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน สะท้อนภาพวิถีชีวิต ของ

ผู้คนในสังคมนาทุกบุคคลทุกสมัย ทั้งในส่วนที่เป็นวรรณคดีในราชสำนักและวรรณกรรมท้องถิ่น วรรณกรรมเป็นผลผลิตทางความคิดของกวีอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เรื่องราวหรือเนื้อหาของวรรณกรรมที่นักเขียนนำมาเผยแพร่ จึงย่อมาจากประสบการณ์

ทางสังคมที่นักเขียนได้ประสบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม (สถาพร ศรีสัจจ. 2540: 1) ดังที่ วิภา กงกันนันท์ (2520 : 151) กล่าวว่า โดยทั่วไปวรรณคดีไทยทุกรเรื่องได้บันทึกหรือสะท้อนภูมิปัญญาไว้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านเสมอ มากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับเหตุ – ปัจจัยหลายประการ เช่น เจตนาการณ์ของผู้แต่ง ประสบการณ์ทั้งของผู้แต่ง และผู้อ่าน ความสั้น – ยาวของเนื้อหา ทั้งนี้ เสนีย์ เสาพงศ์ (2518 : 175) กล่าวว่า “ศิลปะที่แท้จริงย่อมเป็นสิ่งที่หันหน้าเข้าหาชีวิต เพื่อสะท้อนภาพชีวิตนั้น ปัญหาสังคมและสภาพความเป็นอยู่ในสมัยนั้นๆ ก็ย่อมปรากฏอยู่ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเนื้อหาทางวรรณคดี นักเขียนจะเขียนอยู่ในสัญญาคามไม่ได้ จะต้องมีวัตถุดิบหรือเนื้อร่อง” ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี สายสิทธิ์ (2542 : 207 – 222) ที่กล่าวว่า วิถีความเป็นอยู่ของคนในชาติจะปรากฏอยู่ในวรรณคดีของชาตินั้นเสมอ เนื่องจากวรรณคดีได้สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ ได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์จริง

หากพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบ. ว่าวรรณกรรมทุกรเรื่องเกิดจากการกลั่นกรอง จากประสบการณ์ของผู้เขียนโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนพึงรเล็กอยู่เสมอว่า “วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” ครูผู้สอนควรซึ่งให้ผู้เรียนมองวรรณกรรมที่กำหนดให้เรียนได้อย่างหลากหลาย และเข้าถึงแก่แท้ของชีวิตซึ่งวรรณกรรมชุดนี้ได้ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะใช้เป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพการอ่านของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง “ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อเกิดความเป็น

เอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในชาติ ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน และสร้างบรรยากรณสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริม การอ่าน” (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 12 พฤษภาคม 2554) นอกจากวรรณคดีและวรรณกรรมยังมีความสัมพันธ์กับสังคม และบันทึกภาพวิถีชีวิต ผู้คนในแต่ละยุคสมัยแล้วบังพบร่วมกับความคิดและพฤติกรรม การขัดเกลา การหล่อหลอม ที่จะทำให้ตัวละครดำเนินตามแนววิถีนิยมของสังคม ตามความคาดหวังของสังคมที่ควรจะเป็นที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจ้าตัว ประเพณี ของสังคม เราเรียกวิถีทางสังคม (Socialization) กระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยาซึ่งมีผลทำให้บุคคลกิจภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติเป็นมนุษย์ผู้มี วัฒนธรรม แตกต่างจากสัตว์ร่วมโลกชนิดอื่น (จำรงค์ อัดวัฒนสิทธิ์. 2540: 43) การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ได้วางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อ กัน (สุพัตรา สุภาพ. 2546: 43) การขัดเกลาทางสังคมนี้จะดำเนินไปตลอดชีวิตคนเรา (continuity of socialization throughout a person's life) กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีพลวัตสูงความสามารถได้รับการขัดเกลาได้ใหม่หรือ resocialization ได้เสมอเมื่อเราพบสถานการณ์ใหม่ๆ หรือตัวเราเองสมบูบทใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา กระบวนการนี้อาจเกิดแบบค่อยเป็นค่อยไป (gradual process) จุฑารักษ์ (จำจุ๊) ผุดชีวิต. 2550:139) ซึ่งจากล่างได้ว่า เป็นกระบวนการหล่อหลอมระบบความคิด วัฒนธรรมผ่านกลไกต่างๆ ทางสังคมที่ช่วยให้ปัจจัยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่าง “เป็นปกติ” ในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของ

สังคม การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ (process) ที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอา ระเบียบวิธีกฎหมาย ความประพฤติและค่านิยม ต่างๆ ที่กลุ่มกำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น (ปพานิช จิตวัฒนา.2550: 84)

ความที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็น ว่าการขัดเกลาทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมซึ่งผลกระทบทางความคิดของผู้คนมาทุกหยุด ทั้งสมัย ถูกบันทึกเอาไว้หลายรูปแบบ เช่น วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ตามค่านิยมของผู้คนในสมัยนั้น ๆ ทั้งนี้จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาไทย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเพื่อประกอบการศึกษา และทำความเข้าใจ ดังนี้

ในระยะแรก เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา การประเมินคุณค่า ดังเช่น ออมรา เทศกรณ์ (2520: 188) "ได้ศึกษา วิเคราะห์คุณค่าของหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็น ว่าควรให้นักเรียนอ่านหนังสือประเภทสารคดีเป็นหนังสืออ่านนอกเวลามากกว่าประเภทอื่น ๆ รองลงมาคือประเภทเรื่องสั้น และวนนิยายตามลำดับ ส่วนนักเรียนเห็นว่าควรให้อ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้น เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา รองลงมาคือสารคดี และวนนิยาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูคำนึงถึง การอ่านเพื่อความรู้มากกว่าอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ส่วนในการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนเลือกอ่านเองตามรายชื่อที่กรรมวิชาการกำหนดมาให้ ต่อมา อัมพร ทองใบ (2524 : 198 - 202) ได้วิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทวนนิยายในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น pragmatism ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ในด้านการประพันธ์วนนิยายที่มีคุณค่าอยู่ในระดับมากได้แก่ นิภกับพิม แவวัน แมงมุมเพื่อนรัก ด้านคุณภาพการพิมพ์ทั้ง 5 เล่ม ได้แก่ นิภกับพิม แવว

วัน แมงมุมเพื่อนรัก เอเมลยอดนักสืบ พลายมลิวัลย์ มีคุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาของการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือ ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านไม่มีหนังสือคู่มือ ปัญหาของนักเรียนในการอ่านนอกเวลาที่ครูส่วนใหญ่ประสบคือ นักเรียนขาดความคิดในการวิพากษ์ วิจารณ์ เพราะนักเรียนไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรือ อ่านได้จำนวนน้อยครั้งและครูส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือนวนิยายจะให้คุณค่าด้านความเพลิดเพลิน แก่นักเรียนมาก รองลงมา คือหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งยังพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาอยู่กับการวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าและสภาพปัญหาทั้งในส่วนของครูและนักเรียน

ความที่ได้กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็น ถึงพัฒนาการของ การศึกษาวิเคราะห์งาน วรรณกรรม ชุดหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาไทย ล้วนแต่เกิดคุณค่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยแต่ยังถือว่า ยังใช้แนวทางศึกษาที่ยังอยู่ในกรอบ ตามแบบฉบับที่มีผู้ศึกษาเอาไว้แล้ว

ในระยะหลังการศึกษาเริ่มออกนักออกแบบ ปฏิบัติซึ่งพบว่า สุภาวรรณ แก้วป่องปก (2540) ได้ศึกษาวิเคราะห์วิธีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 28 เล่ม ซึ่งใช้วิธีชีวิตประชาธิปไตย 18 ประการ เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า 1.) วิธีชีวิตประชาธิปไตย ที่ปรากฏความถี่มากที่สุด คือ วิธีชีวิตประชาธิปไตย ในด้านควรธรรมที่แสดงถึงการเคารพกันทางว่าจा 2.) วิธีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏความถี่น้อยที่สุด คือ วิธีชีวิตประชาธิปไตยในด้านปัญญาธรรมที่แสดงถึงถ้ามีปัญหาในหมู่คณะตัดสินใจกันไม่ได้จึงใช้การอภิเสียง และวิธีชีวิตประชาธิปไตย ในด้านปัญญาธรรมที่แสดงถึงการเลือกตั้งผู้แทนโดยตรงนักถึงผู้ท้าประโภชน์แก่สวนรวมนั้นซึ่งให้เห็นว่าการศึกษาเริ่มนำแนวคิด ทฤษฎีทางสังคม

เข้ามาริเคราะห์งานวรรณกรรม ในปีต่อมา อธิกมาส มากจุย (2543) ได้ ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายสังคม ชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ประกอบของนวนิยายสังคมชนบท ทั้ง 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวและแก่นเรื่อง พบว่าเป็นเรื่องในทำนอง เดียวกัน คือ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญขึ้น ตัวละครในเรื่องผู้แต่งได้สร้างให้มีความสมจริงและแสดงบทบาทของมากที่สุดวัตถุดิบและชาติที่นำมาใช้ คือ สภาพสังคมและวัฒนธรรมในชนบทตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย ที่พับใน 7 เรื่องนี้ คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้เขียนเสนอทฤษะนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดเพื่อพัฒนาและทำประโยชน์ แก่สังคมโดยใช้ตัวละครสำคัญเป็นผู้ดำเนินเรื่อง รูปแบบการประพันธ์เป็นร้อยแก้ว ภาษาที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สันน กระชับ เข้าใจง่าย มีภาษาถี่น ในเรื่องปลูกาง ลูกอีisan ผีเสื้อและดอกไม้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ ทุกเรื่องมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน น่าติดตาม มีการเปิดเรื่องแบบย้อนกลับ ทุกเรื่องปิดเรื่องแบบสุขุมภากรณ มีการใช้น้ำเสียงในบทสนทนา และเครื่องหมายวรรณคดอนทำให้เนื้อเรื่องมีความสมบูรณ์ นวนิยายทั้ง 7 เรื่องให้แห่งคิด ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในด้านการทำประโยชน์เพื่อสังคม และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้ ปรากฏการณ์ ในการศึกษาด้านสังคมในงานวรรณกรรมชุดหนังสืออ่านนอกเวลาเริ่มกลับมาอีกรอบหนึ่ง ดังที่พับในงานของสุรากาน์ แจ่มดวง และคนอื่นๆ (2543) ได้ริเคราะห์ จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลา ประเภทบันเทิง คดี ร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จุดมุ่งหมาย เพื่อริเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลา ประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 18 เล่ม โดยใช้เกณฑ์หัวข้อจริยธรรม ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

จำนวน 11 ข้อ เป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้า ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า หัวข้อจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และความเมตตา กรุณา มีมากที่สุด พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบคือ การรู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา คือ การให้ความอนุเคราะห์ เกือกุลและแสดงออกทางกาย วาจาต่อผู้อื่น ด้วยความสุภาพนุ่มนวล จริยธรรมที่ปรากฏของลงมาเรียงตามลำดับคือ ความอุตสาหะ ความเสียสละ ความกตัญญูกตเวที ความมีเหตุผล การประหยด ความเชื่อสัตย์ ความสามัคคี และการรักษาเรียบవินัย ส่วนหัวข้อจริยธรรมที่ไม่ปรากฏคือ ความยุติธรรม

จากการวิจัยที่นำมากล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าในระยะแรก (ปี 2520 - 2531) กระบวนการวิจัย เกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาของครุภำษาไทยและประเมินคุณค่าของหนังสือ ในระยะที่สอง (2540 - 2543) งานวิจัยส่วนใหญ่ยังอยู่กับ การศึกษาสภาพปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา และในช่วงหลัง ๆ ในการศึกษาวิจัยเริ่มนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ทางสังคมมาวิเคราะห์ เช่น วิถีประชาริปไตย เป็นต้น

จากการศึกษาทั้งในส่วนของงานวิจัยที่ผ่านมาและเอกสารทางวิชาการทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นปัญหา ทั้งในส่วนของครุและนักเรียนซึ่งตัวครุเองก็ยังไม่ได้ศึกษาหนังสืออ่านนอกเวลาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ส่วนผู้เรียนยังไม่มีทิศทางในการศึกษาที่ชัดเจน โดยเมื่ออ่านแล้วต้องสามารถประทีองปัญญา เสริมสร้างการเรียนรู้ ช่วยในการหล่อหลอมจิตใจประกอบกับการศึกษาในเรื่องนี้ยังไม่ค่อยแพร่หลาย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ประกาศหนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งในส่วนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พึงตระหนักอยู่

เสนอว่า วรรณกรรมชุดนี้ย่อมาจากกงลั่นกรองจาก
คณะกรรมการในการเลือกสรร ถูกกลั่นกรองด้วย
ความรู้ความคิด ของผู้เขียนที่มากด้วยประสบการณ์
และมีเจตนาرمณ์ที่จะส่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้ผู้
เรียนสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญา วิถีชาติประเพณี
ของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจาก
การศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นพบว่า การ
ที่ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นความรู้นั้นเกิด
ประโยชน์ทั้งครูและผู้เรียน นั่นคือพัฒนาการของ
การค้นคว้า และสะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการการคัด
เลือกหนังสืออ่านนอกเวลา y อ่านจะมีเจตนาرمณ์เพื่อ
ส่งสอน อบรมผู้เรียนโดยใช้วาระนกรรณเป็นสื่อใน
การขัดเกลา

จากการศึกษา “การขัดเกลาทางสังคม Socialization” ดังที่กล่าวมานี้ข้างต้น ทำให้ได้ค่าตอบรับว่า ทำสำเร็จบุคคลคนหนึ่ง จึงรู้ว่า เมื่อตอนอยู่ในฐานะตำแหน่งหนึ่ง ก็มีบทบาทหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะบุคคล ได้เรียนรู้และยอมรับบทบาทของแต่ละตำแหน่งนั้น การขัดเกลาทางสังคมนี้ เป็นกระบวนการที่ทุกคนจะต้องผ่านมานับตั้งแต่คลอดออกจากเป็นทารก และกลุ่มสังคมกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่ให้การอบรมขัดเกลาทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ ครอบครัว เช่นเดียวกับที่กวีได้มอบบทบาทหน้าที่ให้กับตัวละคร ในแต่ละเรื่อง ดังที่ยุรัวต์ บุญสนิก (2535: 721) กล่าวว่า “วรรณกรรมจะแสดงให้เห็นบรรทัดฐานของสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม และความคาดหวังในสังคม” ซึ่งสามารถอนุมานจากทัศนคติและพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมชุดหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากจะพบว่า วรรณกรรมจะมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้วยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า วรรณกรรมยังทำหน้าที่รับใช้สังคม เป็นผลผลิตทางสังคมที่ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ขึ้นและกระบวนการในการพิจารณาคัดเลือก

หนังสืออ่านนอกเวลาให้สอดคล้องกับเจตนาการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่าน ทั้งนี้เพื่อที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน ดังจะเห็นได้ว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เป็นผู้แสวงหาความรู้โดยใช้ทักษะการอ่านสู่การสร้างองค์ความรู้ตั้งแต่อัตลิศฐานถึงปัจจุบัน และหนังสือที่ให้อ่านนั้นก็แตกต่างกันไปตามยุคสมัยเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ก้าวทันเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลเกียคุลากิวัณ์ ดังที่วรรณกรรมชุดปัจจุบันที่คณะกรรมการได้คัดเลือกมาให้นักเรียนได้อ่านนั้นได้สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นในหลากหลายมุมมองกับกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทางสังคมของตัวละคร และมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเหลือเหลอมให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
ขัดเกลาทางสังคม (Socialization) แล้วพบว่า
แนวทางในการศึกษาในมุมมองดังกล่าวยังไม่แพร่
หลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิด
ดังกล่าวข้างต้นนั้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา
วิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการศึกษาวรรณกรรมแนว
ใหม่ที่มองในด้านสังคมวิทยาการ์ดังอยู่ของ
มนุษย์ในสังคม โดยต้องค้นหาคำตอบให้ได้ว่า
วรรณกรรมชุดนี้สามารถเป็นเครื่องมือ ในการ
ขัดเกลานักเรียนผู้ซึ่งจะเป็นต้นกล้าที่เติบใหญ่ใน
สังคมได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เจาะจงขอบเขตเลือก
วรรณกรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นได้
คำนึงถึงความสอดคล้องกับพัฒนาการในเรื่องวัย
ของเด็กที่ควรจะได้รับการขัดเกลา เนื่องจากผู้เรียน
ในช่วงนี้เริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นดังที่ ศรีรื่น แก้วกังวाल
(2518) กล่าวว่า วัยรุ่น “อยู่ในวัยที่อยากรู้อยากลอง
เลียนแบบพฤติกรรม บทบาทอย่างผู้ใหญ่ เป็นช่วง
เปลี่ยนวัยระยะหัวเสี้ยวหัวต่อของชีวิต สลัดทิ้ง

ลักษณะนิสัย ความรู้สึกนึกคิด จากแบบเด็กไปสู่แบบผู้ใหญ่” ความพยายามเป็นผู้ใหญ่ทำให้เด็กมีอารมณ์สับสน ลังเลใจ วุ่นวายใจ ไม่แน่ใจตนเอง ลักษณะของอารมณ์และสภาพของวัยทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย แต่หากพบแบบอย่างที่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมโดยรอบเอื้อต่อการเติบโต รวมไปถึงได้รับการปลูกฝังในการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การเติบใหญ่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิตจะราบรื่น นั่นสะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหาสาระที่ปรากฏในระดับนี้ก็จะมีส่วนช่วยในการอบรม ขัดเกลาผู้เรียนให้มี แนวปฏิบัติที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน อันเป็นเจตนาของนักที่ประเทคโนโลยีต้องการให้พลเมืองเติบใหญ่ขึ้นมาพร้อมกับความมองโลกด้านสติปัญญา โดยใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลา สั่งสอน พฤติกรรมของผู้คนซึ่งให้เห็นทั้งในสังคมจากวรรณกรรมและในทางตรงกันข้ามก็ยังเป็นคติเดือนใจในการดำรงชีวิตสืบต่อไป

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม และตอบคำถามให้ได้ว่า วรรณกรรมชุดนี้มีกระบวนการ ขัดเกลาทางสังคมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม ด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษา
- เพื่อวิเคราะห์การขัดเกลาทางสังคม ที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้นนี้ศึกษาเนื้อหาจาก หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการ

ศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จำนวน 12 เล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เพื่อนำผลจากการศึกษาวิเคราะห์ไปใช้ประกอบการสอนวิชาการอ่านและการพิจารณาวรรณกรรม (สาระเพิ่มเติม)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาเอกสาร ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์ประกอบของวรรณกรรม

1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

1.3 เอกสารเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาตัวบทวรรณกรรมจากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมจากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.4 วิเคราะห์องค์กระบวนการขัดเดลาทางสังคม(Socialization)จากหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ขั้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์(Analysis Description)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้ามีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรมในด้านรูปแบบ พบว่า มีทั้งนิยาย นวนิยาย สารคดี กวีนิพนธ์ (กลอนสุภาพ โคลงสี่สุภาพ กายพยานี 11 กายพยัณบัง 16) มีการใช้รูปแบบเหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง กล่าวคือ นวนิยายประกอบไปด้วย ข้อมูลเชิงประวัติ เด็กชายมະลิวัลย์ นิยายประกอบไปด้วย เทพนิยายแอบเดอร์สัน บ้านเล็ก ในป่าใหญ่ กวีนิพนธ์ ได้แก่ เรื่องเริงแสงอรุณ สารคดีประกอบด้วย เด็กแนว ขนมแม่เอีย อัลเฟรด โนเบล ชา้งกับ ค คน และเส้นเลือดสีขาว

ด้านเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง (Plot) จากการศึกษาพบว่า มีการวางแผนเรื่องไม่ซับซ้อน มีความสมจริง สมเหตุสมผล เหตุการณ์ต่าง ๆ สัมพันธ์กัน และつなใจ แฟงไว้ซึ่งความรู้ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและวิธีการดำเนินชีวิต ตัวละคร Characters จากการศึกษาพบว่า การกระทำและความคิดของตัวละครต้องสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละครด้วย และอุปนิสัย ใจอยหรือความประพฤติปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละครด้วย เช่น กันจึงทำให้ตัวละครมีชีวิตชีวา และตัวละครจะต้องมีลักษณะนิสัยให้สมจริง จาก จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และช่วยสร้างบรรยากาศ

ของเรื่องให้น่าอ่าน จاكตั้งมีความถูกต้องและสมจริง และยังใช้จากที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง เช่น ยกในห้องทะเลจากเรื่อง เทพนิยาย แอบเดอร์สัน ตอน เงอกน้อย ที่ผู้แต่ใช้ความคิดผสมกับจินตนาการได้อย่างลงตัว ชวนให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวด้วย

ด้านศิลปะการแต่ง วิธีการดำเนินเรื่องพบว่า ใช้กลิ่นอายโดยดำเนินเรื่องตามเหตุการณ์ กระชับไม่ยืดยาวยังคงความเรียบง่ายให้รายละเอียดของผู้แต่ประกอบกับการสนทนากับตัวละครเป็นหลัก อันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินเรื่อง แนวคิดของเรื่องพบว่า มีการเสนอแนวคิดของเรื่องผ่านทัศนะของผู้เขียนที่จะสื่อสารให้ผู้อ่านทราบ ผู้อ่านจะสามารถพิจารณาได้จากการกระทำและอุปนิสัย ใจของตัวละครดังเช่น ความมีกิริยามารยาทการแต่งกายที่สะอาดของแมรี่ ในเรื่องบ้านเล็กในป่าใหญ่ การเป็นคนช่างสังเกต จดจำของอัลเฟรด โนเบล การเป็นคนเจ้าระเบียบของคุณยาย ชอบรังสรรค์งานในห้องครัวจากเรื่องความสุขของกะทิ การถ่ายทอดศิลปะดังกล่าวผู้แต่ส่วนมากได้สะท้อนผ่านตัวละครและวรรณนาของผู้เขียนเอง การใช้สำนวนภาษาพบว่า การใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหารมีความสำคัญมากในการแต่งนวนิยาย กวีนิพนธ์ สารคดี จะต้องเลือกคำและสำนวนโวหารให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องสามารถใช้ถ้อยคำสละสลวยได้ลงตัว ความเบรี่ยบ ถ้อยคำโวหารต้องให้ถูกต้องตามหลักเช่นเรื่องเริงแสงอรุณ หรือหาดคนอยู่ห้องใต้ดินในด้านบทสนทนาของตัวละคร ช่วยทำให้เรื่องมีความสนุกสนานและมีความสมจริง บทสนทนาจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครได้ดีขึ้น การสร้างความสะเทือนอารมณ์ พบว่า การใช้บทสนทนาทำให้เกิดความสะเทือนใจ บทสนทนา บทบรรยาย และบทพรรณนาที่ใช้ถ้อยคำที่เลือกสรรแล้วจะช่วยสร้างอารมณ์และความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านได้อย่างดี และถ้อยคำที่เหมาะสมสมสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและบุคลิกภาพของตัวละคร

2. การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลา มีตัวแทนในการขัดเกลาอยู่ 6 กลุ่ม คือ 1.) ครอบครัว 2.) กลุ่มเพื่อน 3.) โรงเรียน 4.) กลุ่มอาชีพ 5.) ตัวแทนทางศาสนา 6.) สื่อมวลชน ซึ่งแต่ละเรื่องมีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมดังนี้

ขวัญสังข์ มีตัวแทนทางด้าน ศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้ธรรมเนียมปฏิบัติในวัด 2.) สอนไม่ให้เป็นนักเลง 3.) สอนให้รู้ธรรมชาติของมนุษย์ 4.) สอนให้ยอมรับความจริง ไม่หนีความจริง 5.) สอนให้มีวิสัยทัคณ์ที่กว้างไกลในการวางแผนการใช้ชีวิต 6.) สอนให้รู้ว่าชีวิตเป็นอนิจจังมีเกิดและมีดับ 7.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 8.) สอนว่าทุกคนมีกรรมติดตัว 9.) สอนเรื่องบทบาทหน้าที่ 10.) ให้แนวทางปฏิบัติในเพศบรรพชิต ตัวแทนสถานศึกษา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้อ่านออกเขียนได้ 2.) สอนระเบียบวินัย 3.) สอนให้เรียนรู้ถึงการทำงานอยู่ในสังคมกับบทบาทการปฏิบัติดน 4.) สอนขยันศึกษาเรียนรู้ 5.) สอนให้ใช้วาระภูมิปัญญา มีเหตุผล

เรื่องแสงอรุณ มีตัวแทนศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนเรื่องบทบาทหน้าที่ 2.) สอนให้มองเชิงว่าทุกอย่างไม่มีสิ่งใดแน่นอน 3.) สอนให้มุ่งยั่งยืนชีวิต 5.) สอนให้ใช้ความเพียรพยายาม 6.) สอนให้มองโลกในแง่ดี 7.) สอนให้ใจเย็น 8.) เอาจรรมชาติตามเป็นครูสอนเรา 9.) สอนหลักของไตรลักษณ์ 10.) สอนให้ปล่อยวาง 11.) ทำให้รู้ว่า การเริ่มต้นใหม่เป็นสิ่งที่ดีและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลา 12.) สอนให้มีความขยัน 13.) ทำให้รู้ว่า สามสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการคือ เกียรติยศ ทรัพย์สมบัติ และอำนาจ 14.) สอนให้รู้ว่า ควรประกอบธุรกิจ

ขาดคนอยู่หน้า ได้ มีตัวแทนกลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้เคารพสิทธิเสรีภาพ 2.) สอนคติธรรมในการดำรงชีวิต 3.) สอนภาระเป็นผู้นำ 4.) อ่ายากดูข่มทำนา 5.) ให้โอกาสผู้อื่น 6.) สอนให้เห็นถึงความสำคัญ

ของภาษาไทย 8.) สอนเรื่องการทำงานเป็นทีม 9.) สอนคติธรรมในการใช้ชีวิต 10.) สอนกระบวนการคิด วิเคราะห์ 11.) สอนเรื่องความสามัคคี 12.) สอนให้ใช้ปัญญามากกว่ากำลัง 13.) สอนเรื่องการเสียสละ และความอดทน 14.) สอนให้ตระหนักรถึงความเป็นเพื่อนและมิตรภาพ

เด็กชายมะลิวัลย์ มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รักเกียรติและศักดิ์ศรี 2.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 3.) สอนให้ช่วยเหลือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น 4.) สอนวิชาชีพให้กับลูก 5.) สอนวิชางานบ้านงานเรือน 6.) สอนเรื่องการคบคุณ 7.) สอนการมองคน อย่ามองแต่เปลือกนอก 8.) ทุกคนเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่จะทำได้ 9.) สอนให้รู้ว่า งดพอใจในสิ่งที่ตั้งมี 10.) สอนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

บ้านเล็กในป่าใหญ่ มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) การถอนอาหาร 2.) ใช้นิทานเป็นสื่อในการขัดเกลาให้พื่น้องกันก็ควรรักและสามัคคีกัน 3.) สอนให้วางแผนในการทำงาน 4.) สอนให้เรียนรู้จากของจริงหรือประสบการณ์ตรง 5.) สอนให้สูชีวิตและเรียนรู้จากธรรมชาติ 6.) ทำให้รู้ว่ารักกับให้ผูก รักลูกให้ดี 7.) สอนธรรมเนียมปฏิบัติทางคริสต์ศาสนา 8.) สอนให้ช่วยงานพ่อและแม่ 9.) สอนให้ระวังและป้องกันอันตรายจากสัตว์ป่า 10.) สอนให้น้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระเป็นเจ้ามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ 11.) สอนความเมื่นใจ 12.) สอนเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล 13.) สอนโดยใช้บทเพลงกล่อมเกลาและสร้างความละเอียดอ่อนด้านจิตใจ 14.) สอนเรื่องการดำเนินชีวิต เพื่อการอยู่รอด

เทพนิยายแอนเดอร์สัน มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้คิดก่อนจ่ายหรือใช้เงินให้คุ้มกับสิ่งที่ได้มา 2.) สอนการใช้วิจารณญาณในการพิจารณาได้รึตรง 3.) สอนให้รู้ว่าแม้แต่คนใกล้ชิดสนิทใจก็มิอาจเชื่อได้ 4.) ทำให้รู้ว่าคุณสมบัติที่ติดตัวมิอาจ

ลบเลือนได้หรือสูญหายไป 5.) สอนข้าราชการให้สำนึกรับบทบาทหน้าที่ 6.) สอนเรื่องการพูด 7.) สอนให้มองโลกในทางพิเศษ ปัจจุบันมองทุกอย่างเป็นนิจจัง ทุกขั้ง อนัตตา 8.) สอนมารยาทและการเข้าสังคม 9.) สอนให้รู้ว่าไม่ควรมองผู้อื่นแต่ภายในอก 10.) สอนให้ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท 11.) ทำให้รู้ว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นยิ่งใหญ่มิอาจหาสิ่งใดมาเสมอเหมือน 12.) สอนให้รักการเรียน มีนิสัยรักการอ่าน 13.) สอนเรื่องความกตัญญู 14.) สอนให้รู้ว่าความประมาทนามาซึ่งความสูญเสีย 15.) สอนให้ลูกรู้จักเข้าสังคม 16.) สอนให้เป็นรู้ถึงการดำรงชีวิต ให้รู้จักเอาตัวรอดในการดำรงชีวิต ตัวแทนทางศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้ว่ากับพระเจ้าเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจจะทำ 2.) สอนให้รู้จักกาลเทศะในการเข้าไปสถิต ตัวแทน กลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รู้จักผ่อนปรน ปล่อยวางและผ่อนคลาย 2.) สอนให้มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ความสุขของกะทิ มีตัวแทนครอบครัวได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้มีนิสัยรักการอ่าน 2.) สอนวิชางานบ้านงานเรือน 3.) ทำให้รู้ว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน 4.) สอนให้รู้จักธรรมชาติ 5.) สอนเรื่องการทำบุญว่า “ไม่ได้เลือกเวลาแต่ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของเรา” 6.) สอนให้ยึดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ 7.) สอนอยู่เสมอว่า “การเรียนรู้ไม่สิ้นสุดและได้เรียนรู้ตลอดเวลา” 8.) ทำให้รู้ว่าทุกคนต้องมีความฝันและมีความหวังในชีวิต 9.) สอนการเข้าสังคม 10.) สอนอยู่เสมอว่า “ไม่มีที่อื่นใดสุขใจเท่ากับที่บ้าน” ตัวแทนกลุ่มเพื่อน ได้ขัดเกลาทางสังคม คือ สอนให้ใช้ธรรมะเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต

เด็กแนว มีตัวแทนครอบครัว ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนทักษะด้านการดำเนินชีวิตในมุมมองที่ว่า ชีวิตคนเรารอยู่ที่การ “เลือก” 2.) สอนทักษะกระบวนการคิด 3.) สอนไม่ให้หลง

มัวเมาไปกับวัตถุนิยม 4.) สอนให้รู้ถึงวิชาชีพการค้าขาย 5.) สอนให้รู้คุณค่า ของเงิน 6.) สอนให้สำนึกรับบทบาทหน้าที่ในการรักบ้านเกิดและเกิดทุนบุญคุณของแผ่นดินเกิด 7.) สอนให้อยู่กับการใช้ชีวิตที่พอเพียง 8.) สอนเรื่องการแบ่งเวลา สถานศึกษาได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) การทำกิจกรรมเสริมอื่น การเติมเต็มให้คันเป็นที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2.) สอนการให้เป็นคนที่ช่วยเหลือสังคม เป็นทั้งคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมควบคู่กัน 3.) สอนเรื่องการแบ่งเวลา 4.) สอนให้แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 5.) สอนให้ใช้กระบวนการคิดที่เป็นระบบ มีเหตุและผล 6.) สอนให้คันเร้าเป็นตัวของตัวเอง 7.) สอนให้รู้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของกาอุทิศตนเพื่อคุณในชาติ 8.) สอนให้มองอดีตเป็นครูเพื่อที่จะก้าวเดินไปสู่อนาคต 9.) สอนให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 10.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 11.) สอนให้รู้จักกล้าแสดงออก 12.) สอนให้มียึดติดกับวัตถุนิยม 13.) สอนให้รู้การบันทึกจดจำ 14.) สอนให้ทำความงามความดี 15.) สอนบทบาทการเป็นผู้นำ 16.) สอนให้มีนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าตัวแทนสื่อมวลชน ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ทำให้เข้าสามารถนำองค์ความรู้ หลักวิชา ที่ร่าเริงมาระยกตื้อใช้เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ 3.) สอนให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อแนะนำผู้อื่นได้ 4.) ทำให้เห็นถึงการสำนึกรักบ้านเกิด 5.) สอนทักษะ การพูด 6.) กิจกรรมทำให้คันเป็นคนโดยสมบูรณ์ มีจิตสาธารณะ 7.) สอนให้มองเห็นความแตกต่างของการเป็นผู้นำและหัวหน้า ตัวแทนศาสนา ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ให้มีประสบการณ์ทางโลกและ การเรียนรู้ชีวิตที่เจนจัดและมีกระบวนการชีวิตที่สมบูรณ์แบบแล้วต้องศึกษาทางธรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหลอมหล่อจิตใจให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ 2.) สอนให้รู้เชิงลึกประธรรม เข้าใจกฎหมาย 3.) สอนให้เป็นคนที่มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ช ช้างกับค คุน มีตัวแทนสื่อมวลชนได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้รำลึกถึง

พระคุณครู 2.) สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญของ การอนุรักษ์ช้างในฐานะเป็นคู่บ้านคู่เมือง 3.) สอนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา 4.) สอนให้เคารพสถานที่ 5.) สอนให้เชื่อสัตย์ สุจริต และจริงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

เส้นเลือดสีขาว มีตัวแทนครอบครัวได้ ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนเรื่องความสามัคคี 2.) สอนให้สร้างมติ ทำสามัคคี 3.) สอนให้ เอาใจเขามาใส่ใจเรา 4.) สอนการมองสังคมว่าไม่ควรแบ่งชนชั้นโดยใช้พันธุกรรมเป็นเกณฑ์ ตัวแทนกลุ่มเพื่อนได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ให้ กำลังใจ 2.) สอนให้สู้ชีวิต ตัวแทนศาสนา ได้ ขัดเกลาทางสังคม คือ สอนให้กษัตริย์ปฏิบัติธรรม ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ได้ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) แนะนำในการปฏิบัติตนในขณะเจ็บป่วย 2.) สอนให้มีความเข้มแข็งหังด้านกายและใจ

อัลเฟรด โนเบล มีตัวแทนครอบครัว ได้ ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) สอนให้มีกำลังใจ ต่อสู้ชีวิต 2.) สอนให้ดูแบบอย่างการเป็น วิศวกรจาก พ่อ 3.) สอนให้มีความอดทน 4.) สอนให้สังเกต จดจำ 5.) สอนให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาด 6.) สอนให้ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด 7.) สอนให้เห็นคุณและโทษของเทคโนโลยีและให้มองเห็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ขนมแม่เอีย มีตัวแทนสื่อมวลชน ได้ ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องดังนี้ 1.) ทำให้รู้ว่า หัวใจ สำคัญของการทำงานของหวานคือน้ำกะทิ 2.) ทำให้รู้ ว่า กิจของการทำขนมไทยเป็นศิลปะที่สะท้อนชีวิต ของคนไทย 3.) สอนให้รู้บทบาทการลงโทษและวิถี ความเป็นสิริมงคลผ่านข้าวเม่า 4.) สอนให้ตั้งตนอนยู่ ในความประหรัด มัธยัดถ์ 5.) สอนให้มีความ เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ 6.) สอนให้มีความรอบคอบ ไม่ ประมาท 7.) สอนให้ทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว 8.) ทำให้รู้ว่าการทำขนมเป็น คุณสมบัติของกุลสตรีไทย 9.) สอนให้ทำความดี

อภิปรายผล

การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมที่กล่าว มาข้างต้นช่วยทำให้สามารถแยกแยะ พิจารณาใน มุมมองด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ วรรณกรรมในหนังสืออ่านนอกเวลาได้เป็นอย่างดี และเป็นบันไดสำคัญในการศึกษาในด้านกระบวนการ การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ผ่านภาษา พฤติกรรมของตัวละคร และเนื้อเรื่องซึ่งสอดคล้อง กับ รุ่งกิติ ภูชน์ศรี (2542) "วิเคราะห์บทก่อนใน หนังสือเรียนภาษาไทย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)" ใน ฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ด้าน องค์ประกอบ ผู้เขียนสร้างโครงเรื่องที่แสดงถึงความ เป็นอยู่ในโรงเรียน หุ่งนา ป่าเขา ชายทะเล ทำให้ ตัวละครมีความรักในถิ่นที่อยู่ของตนและโครงเรื่อง ที่แสดงถึงการมีจิตใจเสียสละ มีคุณธรรม พร้อมช่วย เหลือผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ รองลงมาได้แก่ โครงเรื่อง ที่แสดงถึงตัวละครได้รับความรัก ความอบอุ่นจาก ครอบครัว โครงเรื่องที่แสดงถึงความพากเพียร มุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค โดยโครงเรื่องที่เกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพ และโครงเรื่องที่เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ ส่วนกลวิธีการเขียน มีกลวิธีการเปิด เรื่องด้วย การบรรยายมากที่สุดรองลงมาคือใช้บท สนทนาและพรรณนา ดำเนินเรื่องไปตามลำดับ ปฏิทินปีด้วยร่องแบบสุขนาฏกรรม และแบบให้ข้อคิด ด้านการสร้างตัวละคร มี 2 แบบ คือ การสร้างตัว ละครแบบสมจริง แบบอุดมคติ ด้านคุณค่าของภาพ ประกอบมี 3 ประการคือ ภาพช่วยเสริมแต่งให้บท อ่านเป็นที่น่าสนใจ โดยใช้ภาพสีสดใสประกอบ บท อ่านสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3-6 ใช้ภาพประกอบ ภาพเหมือน จริง และภาพถ่าย ภาพช่วยในการแปลความหมาย โดยใช้ภาพที่ตรงกับบทอ่าน ทำให้เด็กเข้าใจบท อ่านได้ง่ายและชัดเจนขึ้น และภาพช่วยขยาย ประสบการณ์โดยเสนอประสบการณ์ใหม่แก่เด็ก

มีการสร้างจากและบรรยายการที่เด็กคุ้นเคยมากที่สุด ด้านการใช้ภาษา พบว่าในส่วนของการใช้คำ มีการใช้คำแสดงภาพ และแสดงความรู้สึก ด้านการใช้ประโยชน์ นิยมใช้ประโยชน์ความเดียว ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนประโยชน์ความรวมและประโยชน์ความซ้อนจะพบมากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ด้านการใช้ภาพพจน์มีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา ด้านสาระและคุณค่า พบว่าประกอบไปด้วยคุณค่าจริยธรรม คุณธรรม ที่พบมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบ ด้านการศึกษาพบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยมีความคิดเห็นว่าการศึกษาจะช่วยให้เด็ก长大 มีความรู้ทั้งที่เรียนผู้อื่น และนำมาประกอบอาชีพได้ ด้านการเรียนรู้ทางสังคม พบว่าเด็กที่มีทักษะที่ดีต่อ พ่อแม่และสังคม เข้าใจสภาพสังคม และเข้าใจถึง การเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะปัจจุบัน วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าคันในสังคมจะต้องปรับตัวให้สมดุลกับสังคมให้ได้ ด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ตัวละครมีความหวงแห่น วัฒนธรรม พร้อมที่จะทะนุบำรุงส่งเสริมให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

เมื่อพิจารณาจนวิจัยดังกล่าว พบว่า การใช้หนังสือเรียนและหนังสืออ่านนอกเวลา มีส่วนช่วย เปิดโลกทัศน์ด้านการอ่านแต่ยังไม่สามารถที่จะดึงดูด เร้าความสนใจผู้เรียน เพราะลักษณะของเนื้อหา มีความยากเกินกรอบประสบการณ์ของผู้เรียน แต่ หากย้อนกลับมาพิจารณาเนื้อเรื่อง รูปแบบ ภาษา ที่ปรากฏในวรรณกรรมอ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ พบว่า มีองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่มีความหลากหลาย กล่าว คือรูปแบบงานเขียนที่ถูกนำมาให้อ่านก็มีทั้งสารคดี นวนิยาย กวีนิพนธ์ เป็นต้น มีเนื้อหาที่มีความแปลกดใหม่ ทันสมัย และที่สำคัญเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้อ่าน มวลประสบการณ์ไม่เกินผู้เรียน ในส่วนของภาษา ยังใช้ภาษาที่เป็นแบบอย่างในทางวรรณคิลป์ คือมีภาษาที่สร้างอารมณ์สุนทรีย์ที่หลากหลายอารมณ์

อันหมายแก่กลุ่มผู้เรียนที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอ่านได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การเข้าถึงวรรณกรรมในเมืองตันผู้วิจัยต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ฉันได้แก่ รูปแบบ เนื้อหา ภาษา ในหนังสืออ่านนอกเวลา ที่กระทรวงประกาศให้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน นับเป็นเครื่องมือ หรือหนังสืออ่านนอกเวลา ที่นำมายังนิจ วิเคราะห์ แยกแยะให้เห็นองค์ประกอบของวรรณคดีทั้งใน ด้านรูปแบบ เนื้อหา และศิลปะทางภาษา และใช้ เป็นสะพานผ่านในการนำแนวคิดทางด้าน สังคมวิทยา นั่นคือ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม มหาเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ในด้านการขัดเกลา การสั่งสอน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของปัจเจกชน ให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากการศึกษาการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวนทั้งหมด 12 เรื่อง พบว่า วรรณกรรมทั้ง 12 เรื่อง สามารถเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาทางสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยกลไกใน การสื่อสารผ่านเนื้อหาที่ให้ข้อคิด คติในการใช้ชีวิต ที่กลั่นกรองมาจากประสบการตรงของผู้เขียนทั้ง ด้านทางโลกและทางธรรม ให้ตัวละครได้ถ่ายทอดด บทบาทชีวิตที่เป็นภาพสะท้อนสังคมที่มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการขัดเกลาผ่านรูปแบบทางวรรณกรรมที่หลากหลาย อันประกอบไปด้วย กวีนิพนธ์ นวนิยาย สารคดีที่ชวนให้ติดตาม มีศิลปะ การใช้ภาษาที่สะเทือนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ประดิษฐกรรมถ้อยคำให้เกิดโวหารภาพพจน์ที่ก่อให้เกิดความงามทางภาษา วรรณกรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา จึงสามารถเป็นเครื่องมือที่สามารถถกกล่องเกล่ายาวนานให้มีลักษณะนิสัยดังที่ สังคมต้องการ

จากการศึกษาพบว่าสถาบันหลักที่เป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมได้เป็นอย่างดีนั่นก็คือ สถาบันครอบครัว เพราะครอบครัวคือมีพ่อและแม่เป็นกำลังสำคัญในการอบรมสั่งสอน บ่มเพาะอุปนิสัย ปลูกจิตสำนึกร่านค่านิยมที่สังคมคาดหวัง ครอบครัวจึงเป็นพลังสำคัญที่จะปลูกต้นกล้าให้เป็นผลิตผลที่ถูกต้องกับสังคม ดังเช่นเรื่องเด็กชายมະลิวัลย์ เรื่องราวของเด็กคนหนึ่งที่พิการเป็นโรคโปลิโอ เข้าขาดโอกาสที่จะทำกิจกรรมแบบเพื่อนแต่เขามิเคยคิดว่าเข้าขาดในส่วนดังกล่าว เพราะเขามีพ่อและแม่คอยดูแลเอาใจใส่ หรือเรื่องราวของกะทิ ในวรรณกรรมเรื่องความสุขของกะทิกะทิภิมิได้อยู่กับแม่และที่สำคัญกะทิยังไม่เคยพบหน้าพ่อของเขาเลย แต่การเดิมเด็มของครอบครัวกะทิยังสามารถปลูกฝัง อบรม ขัดเกลาได้อย่างสมบูรณ์ เพราะกะทิมีตาและยายเป็นเหมือนพ่อและแม่ ความโดดเด่นของวรรณกรรมแห่งสืออ่านนอกเวลาที่กล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคมจึงนับได้ว่าบทบาทหน้าที่ที่สำคัญได้สะท้อนให้เห็นครอบครัวเป็นหลัก การขัดเกลาทางสังคมยังมีความสำคัญยิ่งต่อสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่ช่วยให้ปัจเจกชนเดิบโตขึ้น โดยต้องผ่านกระบวนการสั่งสอนจากผู้ปกครอง ก่อนที่จะถูกขัดเกลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสสรพงศ์ ดวงมนต์ (2547) ได้ศึกษาการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบท จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของครอบครัวพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีอาชีพรับราชการ ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 88,352.8 บาทต่อปี เป็นครอบครัวเดี่ยว ปัจจัยด้านความสมัพนธ์ภายในครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูด้วยการใช้เหตุผล ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับมาก พ่อและแม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่หลากหลายในเรื่องการเมือง ที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมการอ่าน แต่ในส่วนของการบริโภคสื่อ พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา มี

ส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับเป็นประจำมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อมวลชนสูงสุด และปัจจัยด้านการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบท พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก มีบุคคลิกภาพประชาธิปไตยของบุตรตามการสังเกตของพ่อแม่อยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่า ผลของการอบรมสั่งสอนในครอบครัวจะสะท้อนได้จาก พฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีลักษณะอย่างไร ดังที่ อัญชิสา pong คำ Fey (2547) ได้ศึกษาการขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมที่เปี่ยมเบนของวัยรุ่น ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลมากจากสถาบันทางสังคมได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชนและกลุ่มเพื่อน โดยที่สถาบันครอบครัวสื่อสารมวลชน สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่มีส่วนปลูกฝัง พฤติกรรมปริโภคนิยมมากให้แก่วัยรุ่นมากที่สุดในขณะที่สถาบันการศึกษามีส่วนทำให้เกิดการเลียนแบบการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย

นอกจากนี้ตัวแทนที่มีบทบาทองลงมา นั่นคือ เพื่อน อันเป็นตัวแปรที่สะท้อนผลใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่นอกจากการใช้ชีวิตในครอบครัวแล้ว ชีวิตที่เหลือของเยาวชนส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับเพื่อน เพื่อนจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพล และมีโรงเรียน ศาสนา กลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

จากการวิจัยที่ได้นำมากล่าวอ้างข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านของการศึกษาค้นคว้า ที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาอย่างไม่มีความแปลกใหม่ ยังอยู่กับการประเมินค่าการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา คุณค่าและการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ในแบบที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมการอ่าน แต่ในส่วนของการกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา

นั้นพบว่า มีความคิด ความรู้ที่เป็นแนวคิดสอน การอบรมขัดเกลาผู้อ่านให้มีคุณลักษณะตรงตามความคาดหวังของหลักสูตร สามารถประเมินได้ ปัญญา เสริมสร้างการเรียนรู้ ช่วยในการหล่อหลอมจิตใจวรรณกรรมชุดนี้ย่อมจะถูกกลั่นกรองจากคณะกรรมการในการเลือกสรร ถูกกลั่นกรองด้วยความรู้ความคิดของผู้เขียนที่มากด้วยประสบการณ์ และมีเจตนาرمณ์ที่จะสั่งสอน ขัดเกลาจิตใจให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญา วิถีวารีตประเพณีของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นพบว่า การที่ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นความรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อครูและผู้เรียน นั่นคือพัฒนาการของการค้นคว้า และสะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา ย่อมจะมีเจตนาرمณ์เพื่อสั่งสอน อบรมผู้เรียนโดยใช้วัฒนธรรมเป็นตัวอ่อนใน การขัดเกลาให้กับนักเรียนผู้ที่จะเป็นอนาคตของชาติได้เป็นอย่างดีต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวิเคราะห์การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในหนังสืออ่านนอกเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ควรมีการศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมในหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ศุกรนันทน์ และรองศาสตราจารย์วีณา วีสเพ็ญ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี่

เอกสารอ้างอิง

- นัฐฐพงศ์ ดวงนนทรี. (2547). การอบรมขัดเกลาทางสังคมด้านประชาธิปไตยในครอบครัวชนบทจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปพานิช วิจิราวนะ. (2540). การขัดเกลาทางสังคม. พงเพชร สุรัตนกวิคุล.
- ปองใจ มีครี. (2527). การประเมินค่าหนังสืออ่านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของครูและนักเรียนโรงเรียนประถมในจังหวัดศรีสะเกษ. ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต(ศึกษาศาสตร์การสอน)มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุรัณต์ บุญสนิท. (2535). "วรรณคดีกับสังคม" ในเอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการวรรณคดีไทย หน่วยที่ 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นพพุ่รี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- รุ่งฤทธิ์ ภูชุมครี. (2542). วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิภา กงกนันท์. (2533). วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาพร ศรีสัจจ. (2540). วรรณกรรมกับสังคม. เอกสารประกอบการบรรยาย วิชานุชิญ์กับวรรณกรรม. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรุวงศ์ แจ่มดวง. (2543). วิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เสนีย์ เสาวพงศ์. (2518). "การประพันธ์กับสังคม" ในมหาชนกรรณ. หน้า 174 – 176. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร รัศมีสว่าง. (2530). การประเมินคุณค่าหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของครูและนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญา尼พนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร.
- อมรา พงษ์ปัญญา. (2527). การประเมินคุณค่าหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของครูและนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อธิกมาส มากจุ้ย. (2543). การวิเคราะห์หนังสือสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533). ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) สาขาวิชาสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร ทองใบ. (2524). การวิเคราะห์หนังสือประกอบวิชาภาษาไทย ประเภทนวนิยายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชิสา ปงคำ Fey. (2547). การขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร.